

DUMINECA

Organul Vicariatului Episcopal gr. cat. român din Maramureș

Biuroul de distribuire: Librăria Asociațiunii Sighet, Piața Unirei No. 25

Apare în fiecare Duminica.

Prețul unui exemplar: 1 Leu.

Biserica

Domnului Nostru Isus Hristos.

(Urmare.)

„Pe lângă minunata privescătoare a unității catolice, personificată în Sfântul Petru, biserica lui, din Roma — ne mai adaugă o altă privescătoare tot așa de minunată. — Ea ne arată pe pescarul din Galilea, care își dobândește preamărita sa direcție (de Păstorul cel mai mare) cu prețul unei iubiri mari. — Iată la câțiva pași dela tron vedem mărturisirea Apostolului Petru. — Nume minunat, pe care l-a dat geniul creștin la altarul martirilor (mucenicilor): căci ne aduce aminte că mărturisitorul credinței îi dădă cea mai mare dintre toate mărturiile, *mărturia sângelui*. — Sub un bogat baldachin susținut de patru stâlpi de bronz de Corint se ridică altarul principal, altarul papal. — De desubi se află mormântul sfinților Apostoli Petru și Pavel, înaintea căruia ziua-noaptea ard 122 lampe, întreitul simbol (semn) al cinstei, al iubirii și al credinței. — Te scobori pe două rânduri de trepte ceruiale de marmură albă, cea mai frumoasă marmoră. — Apropiindu-ne de aceasta *mărturisire* (altarul papal) pururea vrednică de pomenire, o anumită putere tainică se înstăpânește asupra ta, și te subjugă, te supune. — Pare-că auzi glasul Fiului lui Dumnezeu — care întreabă pe viitorul său vicar sau locuitor pe pământ: *Simone, fiul lui Iona, iubești-mă?* și din fundul acestui mormânt se ridică glasul lui Petru, care răspunde: *Așa e Doamne, tu știi că te iubesc . . .* Și ești mișcat până la lacrimi în fața acestor osăminte ale martirilor, mărturii glorioase a iubirii lor: și nu mai ai cuvinte, decât pentru ca să binecuvintezi și să te rogi . . . Pe urma pildei atâtor

milioane de pelerini, ai noștri înaintași și frați ai noștri, cădem în genunchi. Răzimat pe marmora albă ce înconjură rândurile de trepte, în numele meu, în numele prietenilor mei, a patriei mele, al lumii catolice, am rostit, simbolul de credință. — Oh! cât de ușor e a crede! ori mai bine: cât de fericit ești să crezi, când te găsești în acel loc!

„Ridicându-ți capul privirile se uimesc de marea cupolă. — În jurul bazei strălucește nemuritoarea făgăduință a Fiului lui Dumnezeu, scrisă cu foarte mari litere de aur: *Tu ești Petru, și pe aceasta piatră voi zidi Biserica mea, și porțile iadului nu o vor birui pe ea.* (Firește scrisoarea e în limba latină: *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalerunt adversus eam.*) Atât de puternică este impresiunea ce o fac asupra sufletului acele nemuritoare cuvinte, că cetind acel oracol, pare-că auzi puterea cea dumnezească, ce le-a rostit, cu atât mai vădit că imenza cupolă, plină de mozaice strălucitoare, ne arată în dubla sa ierarhie de pe pământ și din cer, Biserica catolică, glorios răzimată pe cuvântul Intemeietorului ei, în act de a sfida sforțările vrăjmașilor săi, și întinzându-și împărăția sa fără margine și fără sfârșit în vecinicie”. —

Scaunul de lemn al Sfântului Apostol Petru. Biserica Vaticană posedă catedra sau scaunul pe care a șezut Corifeul Apostolilor. — Aceasta moaște preascumpă a fost expusă spre a fi cinstită de credincioși în ziua de 29 Iunie 1867, când s'au împlinit optzeci veacuri dela ziua în care a suferit moarte de mucenic Sfântul Petru în Roma, împreună cu Sf. Pavel. — Din ziua aceea apoi a fost iarăși închisă cu evlavie în zidurile bisericii. *

Templul creștin, chipul Bisericii. Catehetul. Un catehet vrând să explice pruncilor constituția Bisericii, se servi de două pilde de rând. — Sfânta Biserică, zise el, este o împărăție spirituală asemenea cu împărățiile din lumea aceasta. — În o atare împărăție, cum e de pildă regatul României, este guvern și popor. Tot așa în Biserică este clerul, care cârmuește, și poporul credincios, care e cârmuit. — În un regat este Rege, prefecți de județe, primari-capi în fiecare comună, cu conzilierii și diregători cari îi ajută. — Tot astfel și în Biserică: este Papa, Capul și Păstorul cel mai mare, Păstor universal (peste toți), apoi Episcopii — păstori peste diecezele lor, și preoții-păstori sufletești din orașe și sate — cari păstoresc parohiile lor. — Toți acești păstori de suflete: preoții de rând, Episcopii și Papa, cârmuesc pe credincioșii din lumea întreagă în numele lui Isus Hristos, Păstorul păstorilor și Capul nevăzut al Bisericii. —

Ca să înțelegeți mai limpede ce este sfânta Biserică a lui Isus Hristos, priviți, zicea mai încolo catehetul, priviți acest templu, acest locaș dumnezeesc de piatră, unde ne găsim noi acuma. — Voi vedeți două lucruri: zidirea ca atare, și tot aceea ce se cuprinde în zidirea aceasta. — În sfânta Biserică, pe care Isus Hristos a întemeiat-o pe Sfântul Petru, deosebim de asemenea zidirea și apoi tot aceea ce Domnul a așezat, ca depozit ori așezământ ce nu se poate atinge ori strămuta. — Zidirea, în care suntem noi, aceasta biserică (templu) alcătuită din un fundament, din pereți și din stâlpi, apoi din un plafon (ceriul bisericii) care împreună și încununează totul, este făcută din pietrii și cărămizi neinsuflețite. — Sfânta Biserică este alcătuită din pietrii vii, cari sunt credincioșii, cari mărturisesc una și aceeași credință și se supun păstorilor legiuți și Papei dela Roma. — În aceasta biserică făcută de mâni omenești, vedeți un altar și o masă de cuminecare, un amvon de predicare, loc unde se botează pruncii, scaune de mărturisire sau spovedanie — și slujbe sfinte săvârșite de preoți. — Toate aceste lucruri vă arată ceea ce este în Biserică lui Isus Hristos, adică predicarea cuvântului lui Dumnezeu, Sfintele Taine, prin cari noi dobândim mântuirea sufletului. — Amvonul închipuește catedra sau scaunul adevărului, învățătura adevăratei credințe și cuvântul lui Dumnezeu. — Altarul închipuește jertfa și

preoția. — Masa cuminecăturiî împlinirea mesei altarului: Taina preasfintei Cuminecături; locurile de botez și de spovedanie, vasele sfinte în cari sunt oleiurile sfintite, ne arată tainele Botezului, Mirului, a Pocăinții, a Ungerii de pe urmă. În sfârșit Biserică ne aduce aminte și de Taina Căsătoriei, pe care credincioșii vin să o primească în acest sfânt locaș dumnezeesc. —

În chipul acesta, această biserică neinsuflețită pune înaintea ochilor noștri — dacă ne luăm bine pe seamă — un chip al Bisericii celei vii a Domnului Nostru Isus Hristos.

Catolicitatea. Profesorul de Religione și globul pământului. Un profesor de Religione, ca să facă pe elevii săi să aibă o idee acurată despre catolicitatea Bisericii, lea adus și arătat o mare mapă cu lumea întreagă, pe care erau continentele și insulele de pe cele două emisfere, cu toate țările și cetățile mai însemnate din lumea întreagă. — Se îngrijise profesorul să însemne cu o cruce roșie toate locurile de pe globul pământului, unde se găsiu biserici ori comunități creștine, catolice. — De aceste se găsiu pretutindenea, nu numai în întreagă Europa — până la marea ghițoasă a Norvegiei, ci și în cele două Americi, în Asia până în fundul Răsăritului, în Africa până în inima deșerturilor celor înstînse, în Australia sau Oceania, chiar și în cele mai mici insule, cari abia răsar din sânurile apelor, peste tot erau cruci. — Vedeți, băieți, zise către elevii săi aceste cruci vă spun, că în toată lumea de pe acest pământ sunt catolici, fii ai Bisericii, precum peste toată întinderea țării de pe cer sunt stele. — Aceste cruci vă mai spun, că în toate limbile pământului se rostește același simbol de credință; că toți oamenii din toate neamurile pământului și de toate colorile, se împărtășesc cu aceleași sfinte Taine, se apropie de aceeași masă și mănâncă aceeași pâine a preasfintei Cuminecături, ca fii ai aceluiași Părinte, care este Isus Hristos, și a aceleiași maice, care este Biserică. (Va urma.)

Mănăstirea Moiseiului.

În Maramureș au domnit în veacurile de demult kenezi, voivozi, cari aveau mai multe sate.

Între altele cetim în Diplome Maramureșene de dr. I. Mihalyi raportul lui Ioan

fiul lui Iuga „voivoda olacorum de Maramuroș” către regele Ludovic, datat din anul 1349 despre predarea moșiei Giulești și Nireș pe seama lui Giula, fiul lui Dragoș, fără nici o contrațicere.

Acești Kenezi dearându-l au zidit câte o Mănăstire, căci vedem că acolo unde au avut dâșii reședințe se află și urme de mănăstiri.

Mănăstirea cea mai veche despre care se știe a fost Mănăstirea dela Peri. Aceasta mănăstire a fost reședința episcopilor din Maramureș. Au dotat-o în anul 1391 Balița (Balc voda) și Drag meșter. Documentele arată că la Peri a existat mănăstire și înaintea dotării făcută prin numiții voivozi.

Referitor la aceasta mănăstire din Peri profesorul N. Iorga a ținut la Academia Română o disertație interesantă publicată și într-o broșură separată cu titlul: „O mărturie din 1404 a celor mai vechi „Moldoveni” în care face cunoscut chiar acest act fundațional, că: „Balița Voevod și Drag Meșter au zidit biserica Sfântului Arhanghel Mihail în țara Tarasului și au dat din uricul lor trei sate acestei Mănăstiri Sarvasău, cu o moară, satele Taras, Crncic și Crușeva, moara aflându-se în țara Câmpulungului la Săpânța, unde se varsă Săpânța în Tisa.” Dl. N. Iorga spune despre acest document păstrat în Muzeul Național din Budapesta că e o descoperire de primă ordine. (A se vedea detalii în broșura amintită edată de Academie între Memoriile Secțiunii Istorice Seria III. Tomul VI. Mem. 2 Ședința dela 26 Iunie 1925.

Erau Mănăstiri la Biserica Albă (1651), Giulești (1695), Ieud (1364), Bărsana (1390), Cuhea (1471), Săcel (1453), Rozavlea (1373), Vișeu de sus (1549), Budești (1593), Călinești (1663), Petrova (1643), Rona de jos (1651), sunt însă date toate pustiirii din cauza nepăsării și parte a sărăciei urmașilor sărmani de voivozi și meșteri.

Din cele 15 Mănăstiri românești câte erau odinioară în Maramureș a rămas numai Mănăstirea dela Moisei, înființată mai bine de 300 ani.

Dară și la Moisei mănăstirea cea veche ajunge în dărăpănare, era mică și de lemn, astfel nu a mai putut servi trebuințelor. În anul 1911 în ziua de 15/28 August, s-a sfințit mănăstirea nouă zidită din inițiativa și sub conducerea zelosului vicar, cândva Titu Bud.

Mănăstirea e situată deasupra satului Moisei pe un platou înalt, împrejmuit cu

păduri de brad. Cătră răsărit craiul munților noștri „Pietrosul”, cătră mieznoapte dealul Traian, posesiunea mănăstirei, din care pleacă Izvorul negru, pe o vale numită a lui „Dragoș”. Jur împrejur păduri de brazi, cu o privesite minunată, care te înalță, și te indeamnă la vieață călugărească.

Referitor la înființarea acestei mănăstiri — acelei vechi — se păstrează un act de donațiune în archiva vicariatului în o copie, din 10 August anul 1694 după originalul din 12 Noemvrie, anul 1672 în care se spune că Mănăstirea a fost zidită de Protopopul Mihai din Moisei și fiul său Hiorest și urmașii lor Lupa și Măricuța Miron. Avem și o Genealogie al binefăcătorilor mănăstirei Moiseiului din 22 Iunie anul 1820 în care se face amintire de descendenții fundatorilor de familiile Pop-Dan, Timiș, Petrovay, Tomoiagă, Ștefco, Strimbei, Danci, Bud, Hanzic, Hoșda, Coman, Man, Mihalyi de Apșa și Borșa, Lazar, Rednic, Cerban, Dragoș, deci prin aceștia mai toți Maramureșeni de azi sunt în legătură cu generoșii fundatori.

Între altele se spune în acest document istoric că: „Noi atât seraci cât și avuții din Moisei, nesiliți de nimenea, ci din voia noastră liberă am dat, am statorit și am fundat Sfânta Mănăstire pe care a zidit-o în hotarul nostru al Moiseiului protopopul Mihai în posesiunea și averea strămoșească a lui” ca semnatarii acestui act cari verosimil erau urmașii protopopului Mihai, dau și ei moșia și hotarul acesta cu pădurile, apele și bunurile cu un cuvânt cu tot folosul lor, sfintei Mănăstiri.

Donațiunea și declarația s-a făcut înaintea domnului Pătraș Dunca de Saieu, Mihai Balea de Ieud, Vasiliu Ostaș de Dragomirești, Lupu Boer din Săcel, Georgiu Szaplanczay din Vișeu de mijloc asesori jurați, și iarăși, înaintea lui Popa Lupul din Moisei, Nichita Nistor din Săliștea, Ionaș Vlad de Săliștea subpretore, și înaintea preoților pe cari i-a adus aicea înduratul Dumnezeu, și au fost de față la sfințirea Mănăstirei, sub sancțiunea, că în cazul când urmașii semnatarilor sau urmași aceluia s-ar afla a conturba donațiunea aceasta sau ar voi a se opune de câteori ar conturba-o de alătea ori să poată execva 2.000 florinți, Comitele suprem al Maramureșului, vicecomitele, protopretorii, Vlădicii, Protopopii, și posesiunea să rămână în veci a Mănăstirei cu toate foloasele ei.

Sunt dela data aceasta aproape 300 de ani. Mănăstirea nouă, atunci sfințită era în prăbușire. Mănăstirea nouă sfințită în anul 1911 pretinde a restaurare cea ce s'a și făcut.

Rrea Sfinția Sa, Episcopul Iuliu a lansat coală deschisă „bunilor și credincioșilor fii ai Maramureșului” cari doresc să aibă parte la restaurarea sfintei Mănăstiri a Moiseiului (veche și noua și a așezămintelor ei.) Pentru generoșii donatori va cerși dela Preabogatul Dumnezeu bogat dar și cerească binecuvântare.

Dacă cu toții cei ce ne vom duce și în acest an la sfânta Mănăstirea Moiseiului și vom da chiar acolo cel puțin câte 5—10 lei cât cheltuim cam de arândul cu astfel de pelerinaje pe mărunțișuri, am putea aduna 25,000 — sau chiar și 50.000 lei și speșele avansate pentru restaurare ar fi acoperite.

Pelerinaj la Moisei. Cu ocaziunea sâr-bătoarei Nașterii Maicii Domnului în 8 Septembrie, credincioșii din Maramureș obișnuiesc a se aduna la sfânta rugă ce se face la Mănăstirea din Moisei. De vr'o câțiva ani, de când Preasf. Sa Episcopul Iuliu a început să conducă aceste serbări de evlavie, poporul credincios încă s'a indemnât a pelerina din an în an în cete tot mai numeroase la sfântul locaș de rugă a Maicei Preacurate.

Cu bucurie, aducem la cunoștința credincioșilor, cum că Preasfințitul nostru Părinte Episcop Iuliu la sfânta Marie mică și în acest an va sluji sf. Liturgie și va ținea cuvântare de învățătură la Mănăstirea Moiseiului, unde ne va aștepta pe toți, în primul rând pe fiii Maramureșului credincios, pe cari cu iubitoare inimă îi chiamă „de a alerga la izvorul mângâierilor cerești. Acolo — spune Preasf. Sa — îi așteptăm cu drag la

sfântă îmbrătoșare întru credință și creștinească dragoste.”

Sfințire de biserică. Buni credincioși din parohia Sarasău de un timp încoace s'au înțeles să-și pună în rând biserică, carea avea lipsă să fie reparată. Cu ajutorul lui Dumnezeu s'a adunat fondul trebuincios și s'a făcut nu numai o reparație radicală la biserică, dar s'a și pictat frumos așa că azi biserică din Sarasău nu numai că are să servească de sf. locaș de rugăciune, dar și spre mândria harnicilor credincioși, cari au trimis o rugare Preasfințitului Episcop Iuliu, ca venind la sf. Mănăstire a Moiseiului, să binevoiască a cobori și până la Sarasău pentru a le sfinți biserică de nou reparată. Preasfinția Sa primind cererea cu părintească dragoste, a trimis pe calea vicarului o scrisoare, prin care anunță, că cu vie bucurie sufletească va veni, ca în 9 Sept. crt. Dumineca să îndeplinească sfințirea Bisericii din aceasta parohie.

Mulțumită publică.

Ne ținem de plăcută datorință de a ne exprima și pe aceasta cale cea mai adâncă și respectuoasă mulțumită Dlui Petru Petrovay primnotar și familiei dsale, pentru puternicul ajutor dat din al lor, — căruia în mare parte i se poate atribui, că s'a putut repara și din lăuntru și zugrăvi s. biserică. — „Binecuvîntă Doamne pe cei ce iubesc bunăcuvînta casei Tale!” Dominus retribuât!

Senatul bisericii române unite din Borșa beneficiul superior.

Poșta administrațiunii. Dlui Grigorie Danciu în Borșa. Am primit cu mulțumită abonamentul de 150 Lei. — Rev. Dn. I. Șurani Cvităm asemenea cu mulțumită suma de 60 Lei.

Calendar săptămânal.

2—8 Septembrie 1928.

2. Dumineca XIII. d. Rusalii (Ev. Mat. 21, 38) M. Mamant.
3. Luni. M. Antim.
4. Marți. M. Vavila.
5. Mercuri. Pr. Zacharia.
6. Joi. Min. Arh. Mihail.
7. Vineri. M. Sozont.
8. Sâmbătă. Nașt. Mariei.